

Vastaus Sirpa Kauppisen ja 25 muun valtuutetun aloitteeseen oirekyselyn järjestämisestä

VD/8189/00.02.00.03/2014
KN/JTS/HP/ET/PW/LL

Valtuutettu Sirpa Kauppinen ja 25 muuta valtuutettua tekivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen aloitteen:

"Valtuustoaloite oirekyselyn järjestämisestä

Ehdotamme THL:n suosittelemaa oirekyselyä Vantaan kaikkiin kouluihin, jotta vähät korjausrahat saadaan suunnattua oikeasti sinne, missä todella on lapsille terveysvaara.

Tilakeskus sai 25.8. tarjouksen oirekyselyiden analysoinnista alan huippuasiantuntija professori Tuula Putukselta hintaan 500-2500 €/koulu. Oirekyselyn kustannukset ovat 1300 € /koulu +alv, jos kaikki koulut päätetään analysoida. Kilpailutus voi laskea hintaa.

Jo yhden lapsen astmadiagnoosi ja ensimmäisen vuoden hoito noin 10 000 €. Yksi lääkäri kätynä on noin 150 €, erikoislääkäri 500 €, sairaalapäivä 1000-1500 €. Poskiontelotoimenpiteet, kitarisaleikkaukset, korvien putkitukset jne. maksavat yhteiskunnalle paljon. Kun taas sairastaminen vähenee voimakkaasti, kun sisäilma-asiat ovat kunnossa.

Vantaalla on lapsia ja nuoria, jotka ovat altistuneet kouluissa (Havukoski ja Kannisto mm) niin pahoin, että ovat joutuneet kotiopetukseen, sekä koko loppuelämän aikaiseen sisätilojen välttelyyn. Näiden nuorten jatko-opinnot sekä koko loppuelämä tulevat olemaan hyvin rajoittuneita sisäilma-altistuksen aiheuttaman yliherkkyyden takia.

Systemaattinen oirekysely on ainoa metodi, jolla saadaan eroteltua oikeasti terveydelle vaaralliset koulut muista. Korjausrahoja ei ole loputtomasti. Mikrobimittaukset ovat epävarmoja ja kertovat vain ne mikrobit joita mitataan, eikä esim. Kanniston liimojen päästöjä. Tekniset tutkimukset ovat erittäin kalliita, eikä ongelmien lähde niiden avulla löydy, jos rakenteita ei avata juuri oikeasta kohdasta.

Vantaa kantaa vastuunsa lasten terveydestä. Jotta Kanniston kaltaisia pahoja piileviä ongelmia, joiden takia yli 30 prosenttia lapsista oirehtii, ei pääse muhimaan, tulee Vantaalla toteuttaa THL:n suosittelema oirekysely kaikkiin koulukiinteistöihin mahdollisimman pikaisesti."

Kaupunginvaltuusto 22.9.2014 § 14

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää se kaupunginhallitukselle valmisteltavaksi.

Vantaan kaupunkitasoinen sisäilmaympäristötyöryhmä toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Valtuutettu Kauppinen sekä 25 muuta valtuutettua ovat esittäneet aloitteen oirekyselyjen järjestämisestä kaikissa Vantaan kouluissa, jotta mahdollisesti "terveydelle vaaralliset koulut saataisiin eroteltua muista kouluista".

Sisäilmaongelmat ovat hyvin monitahoisia ja moniulotteisia. Rakennusten kosteus- ja homevaurioiden haitallisesta vaikutuksesta terveyteen on epidemiologista näyttöä, mutta terveysvaikutusten aiheuttajia tai vaikutusmekanismeja ei vielä toistaiseksi tunneta. Kosteus- ja homevaurioiden sekä hengitystieoireiden, -infektioiden ja astman välillä on osoitettu ajallinen yhteys, mikä ei vielä kerro syy-seuraussuhteesta tai mekanismista. Oireilun aiheuttajaksi on epäilty mikrobeja ja niiden aineenvaihduntatuotteita, mutta myös mm. rakennusmateriaalien hajoamistuotteita. Lisäksi olosuhteet, kuten esimerkiksi lämpötila, ilmanvaihto, kosteus / kuivuus, siivouksen taso, rakennusaineet ja materiaalit vaikuttavat sisäilman laatuun ja mahdollisesti koettuun oireiluun. Edellä mainitun lisäksi yksilöiden herkkyyks reagoida mahdollisiin ongelman aiheuttajiin vaihtelevat ja mahdolliset oireetkin ovat hyvin yksilöllisiä. Oireet voivat olla esimerkiksi hengitystieoireita, iho- ja silmäoireita, päänsärkyä, pahaa oloa, väsymystä, lämpöilyä ja joillakin

niveloireita. Nämä epäspesifit oireet ovat kuitenkin yleisiä myös muutoin kuin sisäilmaongelmiin liittyen.

Vaikka yhteyttä kosteus- ja homevaurioiden ja hengitystievaikutusten välillä ei ole voitu varmistaa, kosteusvauriot tulee pyrkiä korjaamaan (WHO 2009). Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaan kosteus- ja homeongelmien väheneminen vähentää samassa suhteessa niiden sosiaali- ja terveyssektorille aiheuttamia kustannuksia. Näiden ongelmien sosiaali- ja terveyssektorille aiheuttamat suorat vuosittaiset kulut ovat STM:n arvion mukaan yli 200 miljoonaa euroa valtakunnallisella tasolla. Ympäristöministeriön arvion mukaan kustannukset sosiaali- ja terveyssektorille olisivat jopa 450 miljoonaa euroa. Huonon sisäilmaston aiheuttamiksi kustannuksiksi koko yhteiskunnassa on arvioitu n. 3 miljardia euroa vuodessa. Kyseessä on valtakunnallinen ja vakava ongelma, mutta sen hoitaminen on erittäin haasteellista, koska ongelmien aiheuttajat voivat olla monenlaisia, vaikutusmekanismeja ei tunneta ja myös yksilöiden reaktiot mahdollisiin altisteisiin ovat yksilöllisiä. Sisäilmaongelmien hoitaminen edellyttääkin kunnissa hyvää yhteistyötä useiden eri toimijoiden kesken.

Vantaalle on vuonna 2007 perustettu kaupunkitasoinen sisäympäristöasioiden ohjausryhmä, jossa on edustus tilakeskuksesta, sosiaali- ja terveystoimesta, sivistystoimesta, henkilöstökeskuksesta, ympäristökeskuksesta, työsuojelusta, työterveyshuollosta, henkilöstökeskuksesta, talous- ja hallintopalveluista, taloussuunnittelusta, Vantaan Tilapalvelut Vantti Oy:stä sekä Vantaan vanhempainyhdistys Vanvary ry:stä. Ohjausryhmän tehtävänä on edistää sisäympäristöasioiden hoitamista sekä arvioida ja kehittää nykyisiä toimintamalleja sisäympäristöasioiden hoidossa.

Sisäympäristöasioiden ohjausryhmä toteaa, että kiinteistöjen sisäilmatutkimusten ja -korjausten lähtökohtana on pääosin tilassa olevien tai siellä työskentelevien kokemaa oireilu, jonka seuranta on normaalitoimintaa. Sivistystoimella on työturvallisuuslain (738/2002) mukaan velvollisuus arvioida työoloja, puuttua mahdollisiin haitta- ja vaaratekijöihin ja seurata toteutettujen korjaustoimien vaikutuksia. Sisäympäristöasioiden menettelytapaohjeiden mukaisesti toimitilan esimies tekee ilmoituksen mahdollisesta sisäilmaongelmaepäilystä tilakeskukseen sekä ottaa tarpeen mukaan yhteyttä työterveyshuoltoon.

Oppilaiden ja opiskelijoiden osalta keskeinen toimija on koulu- ja opiskeluterveydenhuolto. Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto on seurannut ja seuraa edelleenkin tehtävänsä mukaisesti oppilaiden terveydentilaa säännöllisin terveystarkastuksin ja tarvittaessa lisäkäynnein ongelmien ilmetessä. Mahdollinen sisäilmaoireilu kuuluu seurattaviin asioihin kaikissa tarkastuksissa. Kouluterveydenhoitajat tapaavat kaikki oppilaat vuosittain ja laajat terveystarkastukset, joihin osallistuvat myös vanhemmat toteutetaan 1., 5. ja 8. luokan oppilaille. Kouluterveydenhoitaja on myös tavattavissa päivittäin ilman ajanvarausta. Kouluterveydenhuollon henkilöstön tehtävänä on oppilaiden terveyden edistäminen ja varsinainen sairaanhoito tapahtuu terveysasemilla tai erikoissairaanhoidossa. Kouluterveydenhoitajat ja lääkärit tekevät oman osaamisensa ja perustehtävänsä puitteissa hyvää yhteistyötä eri toimijoiden kanssa epäiltyjen sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi kouluyhteisöissä.

Niissä kouluissa, joissa koulu- tai opiskeluterveydenhuollon tietoon on tullut epäily mahdollisesta sisäilmaongelmasta tai siitä nousseesta huolesta, kouluterveydenhuollossa aloitetaan normaalin menettelyn mukaisesti oireiseuranta. Koulun rehtoria on pyydetty informoimaan vanhempia ottamaan yhteyttä kouluterveydenhoitajaan, jos he epäilevät lapsellaan olevan mahdollisesti sisäilmaan liittyviä oireita. Kouluterveydenhoitajat on koulutettu tähän aihepiiriin, ja he kirjaavat vanhempien ilmoittamat oireet sovitulla tavalla. Kun kouluterveydenhuollon tietoon tulee epäily mahdollisesta sisäilmaongelmasta koululla,

- Kouluterveydenhoitaja kirjaa vanhempien yhteydenotot ja ilmoitetut oireet potilastietojärjestelmään lapsen hoidon toteuttamista varten.
- Oppilaalle ja hänen vanhemmilleen varataan heidän niin halutessaan aika kouluterveydenhuoltoon.
- Oireilevat oppilaat ohjataan terveyspalvelujen piiriin.
- Terveyspalvelut kirjaavat ilmoitetut oireet myös erikseen oppilas- ja luokkakokohtaisesti oireiseurantaan varten.
- Oire seurannan tuloksia analysoidaan ja ne raportoidaan sovitusti rehtorille sekä muille sisäilmaongelman ratkaisuun osallistuville tahoille.

Mikäli ongelmatilanteen hoito niin edellyttää, sivistystoimi, työsuojelu ja tilakeskus perustavat kohdekohtaisen sisäilmatyöryhmän. Normaalisti sisäilmatyöryhmässä ovat edustettuina oppilaitoksen rehtori sekä sivistystoimen edustajia, tilakeskus, työsuojelu, kouluterveydenhuolto sekä henkilöstön osalta työterveyshuolto ja tarvittaessa ympäristöterveydenhuolto. Kohdekohtainen sisäilmatyöryhmä hyödyntää kaiken saatavilla olevan tiedon ml. kouluterveydenhuollon oireseurannan tiedot, suunnitellessaan ja koordinoiessaan ongelman ratkaisuun liittyvää toimintaa. Rehtori koordinoi eri sektoreiden yhteistyötä koululla sekä tiedonkulkua kouluun ja vanhemmille

Kouluterveydenhuollon lakisääteisiin tehtäviin sisältyy yksilökohtaisen terveyden edistämisen lisäksi myös kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen. Terveystieteen mukaan kouluterveydenhuollon tehtävänä on kouluyhteisön terveellisuuden ja turvallisuuden seuranta ja arvioiminen yhdessä sivistystoimen, ympäristöterveydenhuollon, työsuojelun sekä henkilöstön työterveyshuollon kanssa (mm. VnA 338/2011 § 12). Vantaalla tämä toteutetaan opiskeluympäristön arviointina, joka tehdään samanaikaisesti työntekijöiden lakisääteisen työolojen arvioinnin kanssa. Opiskeluympäristön arvioinnit toteutettiin syksyllä 2014 kaikissa oppilaitoksissa. Opiskeluympäristön / työolojen arvioinnissa kiinnitetään tarvittaessa huomiota myös sisäilma-asioihin ja konsultaatioapua voidaan pyytää eri toimijoilta. Opiskeluympäristön arviointiin osallistuu myös oppilaiden vanhempien edustus. Jatkossa opiskeluympäristön arvioinnit toteutetaan joka toinen vuosi ja korjaustoimenpiteiden toteutumista seurataan vähintään vuosittain. Tämä uusi toimintatapa tulee edelleen kehittämään yhteistyötä eri toimijoiden kesken sekä yhdenmukaistamaan tiedonkeruuta kouluyhteisöjen hyvinvointiin liittyvistä asioista.

Sirpa Kauppinen ja 25 valtuutetun aloitteesta toivottiin seulontatyyppejä sisäilmakyselyitä kaikkiin kouluihin. Aloitteesta viitataan tilakeskuksen saamaan tarjoukseen oirekyselyistä. Oirekyselyä on käytetty taustakyselynä kolmen koulun ilmanpuhdistuslaitteiden vaikutusta selvittäessä. Tarjouksen antoi toiminimi Indoor Aid / professori Tuula Putus. Kauppinen ja muiden aloitteesta ilmoitetaan, että oirekyselyn hinta olisi Indoor Aid yhtiön tekemänä 500-2 500e / koulu vastaajamäärän mukaisesti. Lisäksi erikseen mainittuna: esim. kaupungin kaikki koulut erikseen sovittavalla hinnalla.

THL:n suorittamana yhden koulun sekä aina vaadittavan verrokkikoulun pelkät oirekyselyn tallennus ja analysointikustannukset olisivat n. 8 000e. Tämä laskelma ei myöskään sisällä kyselystä informointia, lomakkeiden jakelua, keräämistä, postittamista. Mikäli oirekysely haluttaisiin tehdä kaikkiin peruskouluihin Vantaalla, se maksaisi noin 200 000 euroa, ilman edellä mainittuja oheiskustannuksia. Lisäksi oppilaat vaihtuvat esim. yläkouluissa kolmen vuoden välein, seulontatyyppejä oirekyselyjä tarvittaisiin useasti. Kun kysely oletettavasti haluttaisiin laajentaa koskemaan myös päiväkoteja ja toisen asteen oppilaitoksia, kustannukset nousisivat moninkertaisiksi.

Työterveyshuollon sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteuttamana oireseuranta voidaan järjestää nopeasti ja kohdennetusti, olemassa olevin voimavaroin. Lisäksi oireseuranta voidaan joustavasti jatkaa mahdollisten korjaustoimien jälkeen. Seulontatyyppeillä oirekyselyllä saadaan poikkileikkaustietoa yhden ajankohdan tilanteesta. Tulokset kyselyistä saadaan noin 2kk kuluttua kyselyn suorittamisesta.

THL:n mukaan sisäilmakyselyn avulla ei saada selville varmuutta siitä, että jossain tilassa on sisäilmaongelma. Tulosten perusteella saadaan arvio siitä, että tulokset saattavat mahdollisesti viitata sisäilmaongelmaan. Tulosten perusteella ei liioin voida päätellä mahdollisen ongelman aiheuttajaa, eli sitä mitä kohtaa kyseisessä tilassa tulisi ryhtyä korjaamaan. Oireseulontakyselyn perusteella Tilakeskuksen olisi joka tapauksessa aloitettava sama selvitystyö kuin henkilöstön tai oppilaiden spontaanisti ilmoitettua mahdollisesta oireilusta sisäilmaan liittyen. Näistä näkökohdista arviomme on, että työterveyshuollon sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteuttama oireseuranta tuottaa riittävästi tietoa ongelmakohteiden havaitsemiseksi. Seulontatyyppeinen oirekysely kaikkiin kouluihin on kallis ja raskas toimenpide, jonka kustannushyötyä voidaan perustellusti epäillä. Ulkopuolisen toimijan suorittamaa oirekyselyä voisi ja tulisi sen sijaan käyttää kohdennetusti, kohdekohtaisen sisäilmatyöryhmän yhtenä työkaluna

Valtuustoaloitteesta toivottiin seulontatyyppejä sisäilmakyselyitä kaikkiin kouluihin. Sisäympäristötyöryhmä toteaa, että nykyinen kouluterveydenhuollon suorittama oireseuranta antaa riittävästi tietoa kohteen oppilaiden oireilusta. Lisäksi on todettava, että mikäli sellaisiin ryhdytään, kyselyprosessia osana sisäilmaongelmien hoitamista on koordinoitava kaupunkitasoisen

sisäympäristötyöryhmän toimesta. On tärkeää, että suunnitelma mahdollisesta kyselystä, tulosten tulkinnasta ja jatkotoimista tehdään kaikkien kaupungin toimijoiden, tilakeskus, ympäristöterveydenhuolto, sivistysvirasto, sosiaali- ja terveystoimi, työsuojelu ja työterveyshuolto, kesken.

Kaupunginhallitus 8.2.2016 § 12

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa valtuutettu Sirpa Kauppiselle ja 25 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle Vantaan kaupunkitasoisen sisäilmaympäristötyöryhmän esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Kaupunginhallituksen jäsen Hannu Kokko esitti, että asia palautetaan valmisteluun. Kaupunginhallituksen jäsen Riikka Åstrand kannatti Kokon esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista, äänestävät jaa, ja he, jotka kannattavat asian palauttamista valmisteluun, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 11 jaa-ääntä (Hämäläinen, Kaira, Karlsson, Lehmuskallio, Letto, Mäkinen, Mäntynen, Orpana, Ryhänen, Salminen, Suvensalmi) ja 6 ei-ääntä (Jääskeläinen, Kokko, Kotila, Kärki, Niemelä, Åstrand). Puheenjohtaja totesi palautusesityksen tulleen hylätyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin esitys.

Kaupunginvaltuusto 7.3.2016 § 10

Kaupunginhallituksen esitys:

Päätetään merkitä kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Käsittely:

Kaupunginvaltuutettu Sirpa Kauppinen esitti, että asia palautetaan valmisteluun. Kaupunginvaltuutettu Vaula Norrena kannatti Kauppinen esitystä.

Puheenjohtaja totesi, että asiasta joudutaan äänestämään ja teki seuraavan äänestysesityksen: he, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista, äänestävät jaa, ja he, jotka kannattavat asian palauttamista valmisteluun, äänestävät ei. Äänestysesitys hyväksyttiin.

Äänestyksessä annettiin 40 jaa-ääntä ja 21 ei-ääntä. Puheenjohtaja totesi palautusesityksen tulleen hylätyksi.

Päätös:

Hyväksyttiin kaupunginhallituksen esitys.

Liite: Äänestysraportti KV 7.3.2016 § 10

Muutoksenhakuohje: 4.1 Valituskielto

Lisätiedot: palvelupäällikkö, Arja Ruponen, puh. 09 8392 7774
ylilääkäri, Pirjo Pennanen, puh. 09 8392 3706
talous- ja hallintojohtaja, Eila Tanninen, puh. 09 8392 2913
tilakeskusjohtaja, Pekka Wallenius, puh. 09 8392 2376
sisäympäristöasiantuntija, Ulla Lignell, puh. 09 8392 3486
etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi